

Sygn. akt I CSK 801/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Agencji [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
przeciwko J. A. Z.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 stycznia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt I AGa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę
5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego J. A. Z. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt I AGa [...], Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia

21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Według skarżącego w sprawie zachodzi konieczność wyjaśnienia problematyki dotyczącej odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. i przesłanek zwolnienia się członka zarządu od tej odpowiedzialności na podstawie art. 299 § 2 k.s.h. w sytuacji, w której zadłużenie spółki wynika z zawartej umowy kredytu obrotowego, w ramach której spłacane kwoty wykorzystanego kredytu mogą być w okresie obowiązywania umowy kredytu wykorzystywane ponownie łącznie z pozostałą częścią kredytu do wysokości limitu kredytu przewidzianego w umowie, a zwłaszcza konieczność odpowiedzi na pytanie: a) czy w przypadku zakończenia pełnienia funkcji członka zarządu spółki w okresie trwania umowy o kredyt obrotowy, może on ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. za zadłużenie wynikające z dyspozycji co do wykorzystania kredytu wydanych przez innych (kolejnych) członków zarządu, już po zakończeniu pełnienia przez niego funkcji; b) czy w przypadku mechanizmu automatycznej spłaty kredytu obrotowego, członek zarządu może uwolnić się od odpowiedzialności na podstawie art. 299 § 2 k.s.h. poprzez wykazanie, że wpływy na rachunek spółki po zakończeniu pełnienia przez niego funkcji członka zarządu były wystarczające do całkowitej spłaty kredytu, czy też uwzględnić w tym zakresie należy zadłużenie wynikające z kredytu zaciągniętego po zakończeniu pełnienia przez niego funkcji członka zarządu, a jeśli tak, to w jakim zakresie; c) jaki wpływ na istnienie stanu niewypłacalności spółki w rozumieniu art. 11 ust. 1 i 2 oraz art. 21 ust. 1 i 2 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym w dniu 24 czerwca 2013 r. ma ujemne saldo na rachunku bankowym, w ramach którego udostępniono spółce do wykorzystania w ramach umownego rachunku limitu kredyt obrotowy, a zwłaszcza czy konieczność złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości powstaje po tym, jak zadłużenie z tego tytułu stało się wymagalne i jaki wpływ na odpowiedzialność członka zarządu ma jego rezygnacja w trakcie obowiązywania umowy kredytu, jeśli spółka prowadzi po jego rezygnacji działalność gospodarczą i osiąga dochody.

Ponadto skarżący wskazywał na potrzebę udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy pozwany może udowadniać brak winy w niezgłoszeniu wniosku o upadłość

(art. 299 § 1 k.s.h.) innymi dowodami niż opinia biegłego, w sytuacji gdy opinia biegłego wskazuje na brak zaistnienia stanu niewypłacalności spółki, ale z uwagi na brak kompletu niezbędnych do jej sporządzenia dokumentów jest niekategoryczna, zaś pozwany nie jest członkiem zarządu spółki, nie ma dostępu do dokumentów dotyczących sytuacji finansowej spółki, ta zaś nie prowadzi dalszej działalności, nie składa sprawozdań finansowych i brak jest możliwości uzyskania wymaganych przez pozwanego dokumentów oraz czy sytuacja taka ma wpływ na rozkład ciężaru dowodu w udowodnieniu okoliczności wynikających z art. 299 § 1 k.s.h.

Zgodnie z art. 299 § 1 i 2 k.s.h., w brzmieniu mającym w tej sprawie zastosowanie, jeżeli egzekucja przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Członek zarządu może uwolnić się od tej odpowiedzialności, jeżeli wykaze, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcia postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody.

Z powyższego przepisu, który reguluje także rozkład ciężaru dowodu, wynika, że powód obowiązany jest wykazać istnienie zobowiązania spółki z o.o. w czasie, w którym dana osoba była członkiem jej zarządu oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce (por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2011 r., II CSK 571/10, nie publ., z dnia 25 sierpnia 2016 r., V CSK 699/15 nie publ.), natomiast wykazanie okoliczności egzoneracyjnych spoczywa na pozwanym członku zarządu tej spółki (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, OSNC 2003, Nr 2, poz. 22, z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 933/00, nie publ.).

Przy takiej konstrukcji rozkładu ciężaru dowodu braki w materiale dowodowym obrazującym sytuację ekonomiczną spółki z o.o. nie mogą obciążać wierzyciela spółki.

Przedstawione zagadnienia prawne zostały sformułowane bez skonfrontowania ich z okolicznościami faktycznymi sprawy. Istota problemu

sprowadzała się do wykazania przez pozwanego, że na dzień zaprzestania przez niego pełnienia funkcji członka zarządu spółki z o.o. H., tj. na dzień 24 czerwca 2013 r., nie było podstaw do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie jej upadłości. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd drugiej instancji przedstawił szczegółowo dlaczego przedstawiony przez pozwanego materiał dowodowy nie był wiarygodny oraz że nie był on kompletny. Skarżący reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika w toku postępowania przed Sądami *meriti* nie wnioskował, na podstawie art. 248 k.p.c., o zobowiązanie spółki H. do przedłożenia dokumentacji, w świetle której możliwe było potwierdzenie jego wersji obrony.

Według ustaleń faktycznych przez cały 2013 r. saldo rachunku bankowego spółki H. w P. [...] S.A. - w którym udzielono kredytu obrotowego do dnia 21 grudnia 2013 r. i za który poprzednik prawny strony powodowej udzielił poręczenia, które wobec braku spłaty przez H. sp. z o.o. zostało zrealizowane - było ujemne i oscylowało pomiędzy kwotami rzędu minus 490 000 zł a minus 320 000 zł. Na dzień 31 grudnia 2013 r. stan rachunku wyniósł minus 497 215,27 zł i poza wpływem kwoty 269, 56 zł w dniu 2 stycznia 2014 r. na rachunek ten nie wpłynęły już żadne kolejne kwoty. Umowa kredytu odnawialnego w ramach limitu kredytowego w kwocie 600 000 zł została zawarta w dniu 21 grudnia 2011 r. na okres roku, a następnie aneksem z dnia 20 grudnia 2012 r. została przedłużona na okres kolejnego roku i dotyczyła kwoty 500 000 zł. Przy podpisywaniu umowy i aneksu spółka H. była reprezentowana przez pozwanego jako prezesa jej zarządu. W dniu 18 stycznia 2013 r. została zawarta umowa, na podstawie której strona powodowa zobowiązała się w stosunku do spółki H. reprezentowanej przez pozwanego do udzielenia jej poręczenia na zabezpieczenie spłaty w/wym kredytu na kwotę 250 000 zł. Spółka H. zobowiązała się wobec powoda do zwrotu zapłaconej przez stronę powodową kwoty kredytu oraz innych kosztów związanych z wykonaniem przez nią umowy poręczenia. Tego samego dnia strona powodowa zawarła stosowną umowę poręczenia z Bankiem, który udzielił spółce H. tego kredytu.

Oczywiście do upływu terminu, na który został udzielony kredyt obrotowy, tj. do dnia 20 grudnia 2013 r. saldo rachunku mogło być ujemne do maksymalnego poziomu kwoty kredytu, jednakże po zakończeniu umowy kredytu spółka H. nie

dysponowała kwotą na jego pokrycie. Z tego jedynie faktu nie można wyprowadzić wniosku, iż pół roku wcześniej, tj. 24 czerwca 2013 r., sytuacja finansowa spółki była lepsza i istniały perspektywy poprawy, tym bardziej, że pozwany nie wykazał, że zapaść finansowa H. nastąpiła dopiero po jego rezygnacji z funkcji prezesa zarządu tej spółki.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).